

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 486/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen yhteisestä katsomusaineesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Lohikosken /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 486/2025 vp:

Miksi kaikille yhteisen katsomusaineen tulisi opetusministeri Adlercreutzin mukaan perustua juuri evankelis-luterilaiseen uskonnonopetukseen,

ohjaako tämä ajatus opetusministerin aloittamaa selvitystyötä yhteisestä katsomusaineesta,

jos uuden oppiaineen perusta on eri uskontojen esittely, miten uskonnottomien katsomukset huomioidaan ja

miten tällaisessa mallissa turvataan muiden oppiaineiden, kuten elämäntiedon, näkökulmat?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Perustuslain 11 § säättää uskonnon ja omantunnon vapauksesta. Sen mukaisesti jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.

Perusopetuslain 11 §:n mukaisesti perusopetuksen oppimäärä sisältää, sen mukaan kuin 14 §:n nojalla säädetään tai määrätään, kaikille yhteisinä aineina myös uskontoa tai elämäntiedon.

Perusopetuslain 13 § säättää uskonnon ja elämäntiedon opetuksesta. Perusopetuksen järjestäjän tulee järjestää 1 momentin mukaisesti oppilaiden enemmistön uskonnon mukaista uskonnon opetusta. Opetus järjestetään tällöin sen mukaan, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan oppilaiden enemmistö kuuluu. Tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvat oppilaat osallistuvat

oman uskontonsa opetukseen. Oppilas, joka ei kuulu tähän uskonnolliseen yhdyskuntaan, voi huoltajan ilmoitettua asiasta perusopetuksen järjestäjälle osallistua mainittuun uskonnonopetukseen.

Vähintään kolmelle evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai vähintään kolmelle ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvalla oppilaalla, jotka eivät osallistu edellä 1 momentissa mainittuun uskonnon opetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta. Jos oppilas kuuluu useampaan kuin yhteen uskonnolliseen yhdyskuntaan, oppilaan huoltaja päättää, minkä uskonnon opetukseen oppilas osallistuu.

Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvalla vähintään kolmelle oppilaalle, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta, jos heidän huoltajansa sitä pyytävät.

Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle oppilaalle, joka ei osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, opetetaan elämäntietoa. Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvalla oppilaalle, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta, opetetaan huoltajan pyynnöstä elämäntietoa. Perusopetuksen järjestäjän tulee järjestää elämäntietopetusta, jos opetukseen oikeutettuja oppilaita on vähintään kolme.

Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumaton oppilas voi huoltajan pyynnöstä osallistua myös sellaiseen perusopetuksen järjestäjän järjestämään uskonnon opetukseen, joka oppilaan saaman kasvatuksen ja kulttuuritaustan perusteella ilmeisesti vastaa hänen uskonnollista katsomustaan.

Uskontoa tai elämäntietoa opetetaan vähintään 10 vuosiviikkotuntia perusopetuksen 1–9 –vuosiluokilla.

Opetushallitus päättää perusopetuslain 14 §:n mukaisesti perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja koulun yhteistyön ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan. Oppilaalla on oikeus opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen oman katsomusaineensa oppimäärän mukaisesti. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti opetus on oppilaita uskonnollisesti ja katso-muksellisesti sitouttamatonta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi keuhällä 2022 tilaamansa selvityksen katsomusaineiden opetuksen nykytilasta ja uudistamistarpeista (Salmenkivi & Åhs, 2022). Selvityksen mukaan ny-

kymuotoisessa katsomusaineiden opetuksessa on merkittäviä ansioita, mutta myös varteenotettavia ongelmakohtia, joista osa koskee oppijoiden yhdenvertaisuutta. Katsomukselliset ja tulevat demografiset muutokset asettavat myös entistä suurempia haasteita nykyiselle jäsenyyteen pohjaavalle ja useisiin oppimääriin ja kahteen oppiaineeseen jakautuvalle katsomusaineiden opetuksen mallille.

Selvityksen ehdotuksen mukaisesti Opetushallitus asetti vuosille 2022 - 2024 kehittämisryhmän katsomusaineiden kehittämistä varten. Opetushallituksen asettaman kehittämisryhmän loppuraportti julkaistiin vuonna 2025. Kehittämisryhmä tuotti ehdotuksia katsomusaineiden opetuksen uudistamiseksi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Suurin osa ehdotuksista vaatisi vaikutusarviointia ja lakimuutoksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on tarkoitus käynnistää selvitystyö yhteisestä katsomusaineesta. Selvitys yhteisestä katsomusaineesta täydentäisi aiempaa selvitystä yhteisen katsomusaineen toteutusmallin laatimiseksi ja sen vaikutusten arvioimiseksi. Tavoitteena on, että käynnistettävä selvitystyö tuottaisi esityksen yhteisen tulevaisuuden katsomusaineen toteuttamiseksi laadukkaasti ja yhdenvertaisesti koulutuksellista tasa-arvoa edistäen. Näkemykseni on, että mahdollisessa uudessa yhteisessä katsomusaineessa olennainen osa sisällöstä olisi maailman eri uskonnot, jotka ovat myös tärkeä osa nykyistä evankelisluterilaista uskonto-oppiainetta. Selvitystyön käynnistyessä ja edetessä on tärkeä arvioida yhteisen katsomusaineen toteuttamismallin vaikutuksia laajalaisesti yhdenvertaisuus, taloudelliset haasteet, väestökehitys ja katsomusten muutokset huomioiden.

Helsingissä 13.2.2026

Opetusministeri Anders Adlercreutz

VN/3483/2026-OKM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: